

Čudo od turizma u Mađara

*U Mađarskoj ima više termalnih izvora nego u cijeloj Europi zajedno

*Nakon posjete Varaždinu obišao sam i Nagykanizsu, terme Zalakaros i Heviz te prijestolnicu Balatona Keszthely

Otići u kakve toplice uvijek je bila dobra ideja. Otići u mađarske toplice je uvijek bilo dosta jeftinije. I sam sam bio nekoliko puta. Inače u Mađarskoj ima više termalnih izvora nego u cijeloj Europi zajedno. Uz put se nekada obavljala i kupovina hrane za kuću, natankao rezervoar jer je i gorivo bilo vrlo jeftino. Više nije tako bagatelno, ali je i dalje vrlo isplativo. Nakon posjete Varaždinu obišao sam i Nagykanizsu, terme Zalakaros i Heviz, te prijestolnicu Balatona Keszthely.

Nagykanizsa

Nagykanizsa (čitaj Nađkanjiža) se nalazi na autocesticesti M7 Zagreb-Balaton-Budimpešta, svega 27,6 km

Keszthely Helikon Castle Museum

od graničnog prijelaza Goričan-Leftenye. Kako je u Mađarskoj potrebna vinjeta, može se i preko starog graničnog prijelaza, gdje je za sada još uvijek kamionski terminal, te starom cestom br. 7. Čak je i kraće 2 km.

Prvi spomen na grad datira iz 1245. g. Dolaskom Turaka biva uništen, ali nakon svega 90 godina okupacije biva oslobođen i ubrzano se razvija. Iako su carski dvorac i utvrda uništeni do temelja, od njihovih cigli su kasnije izgrađene mnoge zgrade u gradu. Između dva svjetska rata je bio sjedište američko-mađarske naftne kompanije, a kasnije će blizina granice uglavnom određivati njegov razvoj, kroz prekograničnu trgovinu i masovne kupovine hrane, ala-

ta, odjeće i obuće građana Slovenije i Hrvatske. U njemu je poznata tvornica žaruja Tungsram.

Centar grada čini veliki novouređeni trg na kome je zgrada gradske uprave i još nekoliko starih palača. Na trgu je i nekoliko spomenika. Fontana svetog trojstva je iz 1785. g., Fontana bratskih gradova u obliku monocikla, spomenik palim u prvom svjetskom ratu iz 1930. g. Posebno je zanimljiva zgrada koja na sebi ima čeličnog viteza u oklopu. Izgrađena je u 18. stoljeću kao trgovina željezarjom i po njemu je dobila ime. Niz glavnu ulicu je još nekoliko zanimljivih zgrada. U jednoj od najstarijih zgrada iz 1712. g. je smješten Thúry György muzej. Nešto dalje je prekrasna palača gdje je bila poslovница moćne kuće za osiguranja iz toga doba. Na kraju trga je Donja crkva završena 1714. g. I ona je izgrađena od starih cigli srušene utvrde, a oltar od turskog nadgrobnog spomenika. Obilazak smo završili ispred robne kuće kod spomenika podignutim 1934. g. u čast palim u bici kod Trianona.

Heviz termalno jezero

Svega 20 km sjeverno je geološ-

KONTAKT: PLETIKOSA

Božo Starca Jurićeva 19

51000 Rijeka

tel/fax: 051/639-513

mob: 091/566-6650

mail:pletikosa@inet.hr

skype name:boris.pletikosa

www.pletikosa.hr

www.pletikosa.com

www.pakiranje.net

ka rijekost i jedinstveno, najveće na svijetu, prirodno ljekovito jezero Hevíz (čitaj Hevis). Samo ime u prijevodu znači izvor tople vode. Nastalo je prije 22.000 godina. Duboko je 38 metara i zauzima površinu od 4,4 ha. To je najveće biološko aktivno jezero s temperaturom vode koja zimi ne pada ispod 22 °C, a ljeti od 33-35 °C, a u toplijim danima i do 38 °C. Slično, nešto manje postoji još na Novom Zelandu, ali zbog temperature vode od 55 °C nije za kupanje. Ovdje se ne radi o jezeru nastalom na vulkanskom tlu, kao drugdje u svijetu, već na tresetnom tlu. Nekoliko metara debeli sloj tresetnog mulja na dnu jezera i mikroorganizmi pojačavaju ljekovitost vode prepune sumpora, kalcija, magnezija, karbonata i drugih minerala. Okolne šume stvaraju mikro kli-

Prijestolnica Balatona Keszthely

Keszthely (čitaj Kesteli) je najveći grad i prestolnica Balatona. Nalazi se na krajnjem jugozapadnom dijelu jezera, podno istoimenog gorja. Udaljen je od Heviza 6 km, a od Varaždina svega 85 km. Iako su tu Rimljani imali naselje, moderna povijest počinje prije 760 godina. Pored plaže uz jezero, ističe se plaža na malom otočiću povezana mostom i dugački mol odakle polaze brodići, koji kruže Balatom. Ispred je veliki uređeni trg i park. Po red mnogobrojnih hotela, privatnih apartmana i vikendica, velikog Helikon parka, ima i staru gradsku jezgru i prekrasan dvorac i park.

*Maketa Parlamenta
izgrađena od puževih kućica*

Dvorac iz snova

Kristof Festetics je 1795. g. započeo gradnju svoga dvorca, koji 1880. g. dobiva svoj današnji neobarokni izgled. Prošao je neoštećen u ratovima, a 1974. g. postaje Helikon Castle Museum, sa stalnim i povremenim izložbama i 90.000 knjiga mađarske aristokracije u prekrasnoj biblioteci izrađenoj od slavonske hrastovine. Još je nekoliko soba i jedno stepenište u istom stilu. Prošao sam mnogo dvoraca, ali to još nisam sreo. Da ne bude забуна dvorac je ogroman, čak veći od mnogih poznatijih u svijetu i prekrasan. U kavani možete popiti piće, a oko vas je stotinjak starinskih zidnih i stolnih satova, a u jednom kutu na zidu i desetak džepnih. U parku ispred i iza dvorca su prekrasne fontane, koje nažalost zimi ne rade, njegovani travnjaci i drveće, te vrijedi prošetati njime. U jednom dijelu parka u nekadašnjim štalama je muzej kočija, s mnoštvom konjskih kola, kočija i saonica iz raznih doba. Dvorac je bio poznat po uzgajanju rasnih trkačih konja. U velikoj modernoj zgradi preko ceste je Prirodoslovni muzej i Muzej željeznica. Može se uzeti kombinirana ulaznica zajedno s dvorcem i muzejom kočija.

mu oko jezera štiteći ga od vjetra, a stalni oblak pare iznad jezera ne dozvoljava hlađenje vode. Temperatura vode je posljedica miješanja izvora hladne i tople vode ispod zemlje. Voda iz jezera dijelom otiče u dvije rijecice, a dijelom ispari, pa se tako svaka 3 dana u potpunosti izmjeni. Izvori i njihova ljekovitost su otkriveni još u davno doba Rimljana, pa zaboravljeni i opet otkriveni mnogo kasnije. Današnji oblik potiče s kraja 18. stoljeća i početka 19. stoljeća. Tek 1972. g. otkriven je uzak projekcijep na dnu jezera. Tri godine kasnije ronioci ulaze unutra usprkos topolini vode i jakoj strujici, gdje pronađale špilju promjera 17 m s dva prirodna izvora, hladniji ($26,3^{\circ}\text{C}$) i to-

Heviz terme u jezeru

pliji (41°C). Količina tople vode je devet puta veća od hladne.

Na površini jezera raste indijski lotos, koji je i zaštitni znak jezera. Cvjetova je bilo i kada smo mi došli, zahvaljujući blagoj zimi i temperaturama iznad nule. Oko parka raste mnoštvo drveća koje ne pripada ovdje. Gingko-biloba iz istočne Kine i japanske magnolije su se savršeno prilagodile vlažnoj okolini, sličnoj svojoj postojbini. Kada procvjetaju, cvjetovi su veličine ljudskog dlana. Kroz park je promenada uz koju je nekoliko vila iz 1670. g., koje su adaptirane 1900. g. Svaka ima svoju povijest.

Bazen usred jezera

Heviz je u svijetu nadaleko poznato banjsko lječilište za reumatske bolesti i bolesti lokomotornog sustava. Najatraktivnije je veliko kupalište u centru jezera izgrađeno poput sojenica, na betonskim stupovima s bazenima u unutrašnjosti. Ustvari bazenski dio je samo ogradieni dio jezera upravo iznad toplog izvora, pa je tu temperatura vode i zimi oko 36°C . Plivali smo zimis i izvan bazena unutar jezera, a temperatura vode je bila 25°C , a zraka 5°C . Ljeti cijelo jezero postaje jedan veliki bazen, a otvorena su i kupališta na obali. Napravljen je i novi wellness dio sa saunama. U samom mjestu i oko jezera je mnoštvo luksuznih hotela i mnogo privatnih radnji, koji nude masaže, spa tretmane onima koji su se tu došli opustiti. Samo mjesto nije veliko. Mješavina je nekoliko starih ulica i zgrada, socijalističke arhitekture i modernih zdanja. Zanimljiva je glavna ulica Széchenyi utca s mnoštvom restorana, malih hotela, pansiona, apartmana i trgovina, na čijoj je sredini novoizgrađena crkva i mali trg s gradskim institucijama. Centar i najzanimljivija je pješačka zona, Rákóczi utca s dvije vile iz 1920. g. koje su sada lukuzni apartmani i trgovine. Na sredini je trg Doktor Moll Károly tér s fontanom. Tu je ArtMozi stara kino dvorana i danas u funkciji, ali sa digitalnim uređajima. U njoj je i mali povijesni muzej Heviza. Zanimljivo je da je grad mrtav do 10 sati, a onda se počinju otvarati trgovine i

kafići. Nema se gdje popiti jutarnja kava. U centru su postavljene drve-

ne kućice s kuhanim vinom, rakijama, langošima i drugom domaćom

Zalakaros terme

Zalakaros (čitaj Zolakoroš) je, poznato banjsko lječilište u ovom kraju. Pripada regiji tzv. Kis-Balatona (Malog Balatona), močvarnog dijela, koji pripada nacionalnom parku koji se pruža sve do poluotoka Tihany na sjevernoj strani velikog jezera Balaton. Tu je utočište mnogih ptica močvarica i ljubitelji prirode će svakako uživati.

Zalakaros je malo mještašće s mnoštvom parkova i travnjaka i dići se titulom naj cvjetnijeg grada Mađarske, mada zimi to ne izgleda tako. Građić se ubrzano širi zahvaljujući turizmu. Iako je banjsko lječilište, okrenuo se i mlađoj populaciji i nudi moderne spa centre, vodene tobogane, kao i sportove u prirodi, bicikлизam i hiking, nudeći mnogobrojne rute u netaknutu prirodu. Izrazito je lovno području. Oko mjesta je i dosta vinograda, a uz dobro poznatu mađarsku kuhinju niti ljubitelji dobre hrane neće biti zakinuti.

Na kraju recimo da pored velikog broja bazena u centralnom banjskom dijelu ima dosta hotela sa svojim spa centrima i jako mnogo privatnih apartmana s veoma povoljnim cijenama, pogotovo od jeseni do proljeća.

tradicionalnom fast food hranom. Prodaju se i razni pokloni i suveniri. Najbolje mjesto za jesti na brzini je na samom početku glavne ulice, pored velikog parkinga. Langoši, kobasicе, krvavice, riba, pileći bataci, krmenadle u tradicionalnom stilu „sve iz friteze“. Sve uredno isprženo i porezano u izlog i kada izabерete ide na podgrijavanje u mikrovalku. Cijene prihvatljive. Kome se ne svida može u klasične restorane. Pored je tržnica i nekoliko kafića. Uvečer je preporuka otići u 2 km udaljeni dio grada Egregy, gdje je nekada bilo staro selo, koje je kompletno uništeno za vrijeme Turaka, a obnovljeno u 17. stoljeću. U tome dijelu sada su uglavnom vinogradi i vinska cesta, s mnogim podrumima i par restorana sa živom muzikom. Naravno samo ljeti. Mi smo uspjeli pronaći jedan otvoren restoran unutar starih rimske podruma i jeli specijalitet kuće, platu za dvoje. Bi-lo je izvrsno i opet sve iz friteze. Tu je i stara crkvica iz Arpadovog doba iz 13. stoljeća, koja je obnavljana i mijenjana u nekoliko navrata. Više o svemu pogledajte na www.spahевиз.hu.

Gradić muzeja

I tu nije kraj muzejima. Još ih je desetak u gradu Keszthely (čitaj Keštei). S prednje strane dvorca, opet preko ceste, je zanimljiva obiteljska slastičarnica, koja je ujedno i Muzej Marcipana. Tu je preko stotinu raznih torti i mnoštvo figura i drugih zanimljivih motiva. Neke se mogu i kupiti kao veoma lijepo upakirani pokloni. Nakon dvorca nailazimo na Muzej leptira i reptila, a nešto dalje Muzej povijesti radija i televizije s mnoštvom starih uređaja, koje stariji dobro pamte. Oba su bila zatvorena. Skoro odmah od dvorca počinje glavna pješačka ulica Kossuth Lajos utca (Korzo). Negdje na početku slijedi jedan od sedam muzeja za koji se može kupiti zajednička ulaznica za 7€. Veoma zanimljiv Muzej nostalгије, s bezbroj starih predmeta, koje bi poželjeli mnogi kolezionari. Idući dalje u haustoru je Muzej igračaka. U bočnoj ulici Muzej lutaka s 500 kostimiranih lutaka u razne povijesne odore, pravi mali etno muzej sa 40 voštanih figura poznatih Mađara, narodnim nošnjama, u prostorijama od starog drveta. Pored je Muzej Parlamenta s jednim jedinim djelom, maketom mađarskog parlamenta izgrađenog od 4.500.000 kućica puževa Panonskog mora. Nešto jedinstveno za vidjeti. Fenomenalno. Pored je i muzej Strave, užasa i mučenja i konačno Erotic panoptikoum s erotskim radovima koji dočaravaju erotiku srednjeg vijeka.

Potom se dolazi na najljepši dio grada, trg Fő tér, s veličanstvenim zgradama koje ga okružuju i spomenicima na njemu. Tu je i stari samostan i crkva. Grad je ujedno i kongresni centar sa novom zgradom, u kojoj se nalazi i kazalište. Izgrađena je 2002. g. i prima 500 ljudi. Par koraka dalje trg Piac ter s tržnicom. Zanimljivo je vidjeti sve te vijence sušene paprike i češnjaka, koji ne koštaju mnogo.

Nakon trga idući dalje glavnom ulicom nailazimo na Cadillac muzej, s dvadesetak vozila, čija pojedinačna vrijednost svakoga je između 40.000-75.000 €. Konačno na kraju Kossuthove ulice u jednoj palači je Balaton muzej, gdje je prikazana povijest života i razvoja turizma na jezeru. U gradu postoji i Majormuzeum Georgikon, na starom salašu, gdje se može vidjeti stari način života na selu. Tu je nekada bio prvi fakultet agronomije u Europi.

Tekst i slike: Boris Pletikosa